

По-голяма част от общинските съвети прилагат ежегодно актуализирани ставки на такса битови отпадъци (ТБО) към данъчната оценка на съответните имоти или балансовата стойност на дълготрайните материални активи на предприятията. Причините са многобройни – опростено начисляване и събиране; инерция спрямо режима, прилаган допреди 20г.; превръщане на таксата в квази-данъчен приход за покриване на разходи за дейности извън управлението на отпадъците; улесняване отношенията с избраните концесионери и т.н. Често се определят значително по-високи по размер, пропорционални ставки за търговските дружества. Дори в случаи на пряко договаряне между бизнеса и общините на база количество генерирани и събрани отпадъци, са налице драстични разлики и абсурди. Например, за няколко извозени контейнера от офис с 6 служители се начисляват 6 000,00 лв годишно. По данни на Българската асоциация на металургичната промишленост от 2007г., разходите за ТБО на един зает по отделни предприятия варират от 35 лв. до над 1000 лв. годишно. Същевременно, качеството на обслужване в съответните общини не показва пряка връзка с размера на начислените суми.

Наложеният се режим създава условия за деформиране на отчетността и елиминиране на контрола. Количествата генерирани битови отпадъци за Р. България от 476 кг на жител за 2005г. надхвърлят достигнатите равнища за някои от най-развитите страни в ЕС, при значително по-ниско (около 30%) равнище на вътрешно потребление спрямо средното в ЕС-27. Направени преди години представителни проучвания за отделни категории домакинства (села, малък и голям град, еднофамилни къщи и апартаменти) показват генерирани количества от не повече от 120–150 кг на жител. В същото време, са известни случаи за населени места, отчитали количества от над 2000 кг на жител. За отделни предприятия в съответните договори за обслужване е определяна база от над 2000 кг на заето лице годишно.

Действащата практика се основава на чл. 67, ал.2 на Закона за местните данъци и такси (ЗМДТ), който дава възможност за определяне на размера на ТБО „пропорционално върху основа, определена от общинския съвет”. Този текст противоречи категорично на основен принцип на Конституцията на Р. България, въведен с чл. 141, ал. 4, който гласи „Общинският съвет определя размера на местните такси по ред, установен със закон”.

В началото на 2005 г. БСК атакува по съдебен ред текстове на старата Наредба за определяне и администриране на местни такси и цени на услуги, предоставяни от Столична община, поставящи в неравностойно положение граждани и предприятия при заплащане на ТБО. Новата Наредба на Столичния общински съвет, която е в сила от края на м. г., възпроизвежда отново атакуваните текстове. През април 2008 г. БСК отправи отново предложение към парламентарни комисии по околна среда, местно самоуправление, бюджет и финанси на 40-то НС, МОСВ и МФ за изменение и допълнение на ЗМДТ. Конкретно се засяга чл. 67, ал. 2, който, както стана ясно, дава възможност на общините при определяне на ТБО да използват произволно избрана основа и методология.

БСК предложи при изменение и допълнение на ЗМДТ да се:

- въведе императивен единен ред за определяне на размера на ТБО, основан само и изключително върху количеството образувани /събрани,

третиран/ през предходните периоди, количества битови отпадъци (измерени маса, обем, на база ползватели на съответния имот или друг подобен метод);

- регламентира в чл. 16 на Закона за управление на отпадъците, отговорността на кметове на общини с населени места с население над 10 000 екв. жители да въведат в действие средства за измерване на маса (кантари) и съоръжения за сепариране с отлагателен период – до една година от влизане в сила на закона;

- отмени действието и антиконституционния характер на чл. 67, ал.2 на сега действащия ЗМДТ.

Предложенията са внасяни многократно от БСК през 2000г., 2003г. 2005 и 2006г. Възприемането им защитава интересите на обществото, на собствениците и ползвателите на жилищни имоти и предприятията. Моментът за постигане на консенсус между политическите сили по този въпрос е подходящ, особено в контекста на приближаващите парламентарни избори. Своевременното им приемане ще позволи на кметовете и общинските съвети да въведат необходимия порядък в управлението на битовите отпадъци, да се осигури прозрачност, съпоставимост между отделните типове населени места, елиминиране на съмненията за конюнктурност, популизъм или защита на обособени партикуларни интереси.

Многобройни са основанията за въвеждане на предлаганите промени:

1. Създават се възможности за прилагане на установения принцип в Закона за опазване на околната среда - „замърсителят плаща”, възприет чрез рамковата директива на ЕС за отпадъците;

2. Прилагане на принципа, според който таксите са цена на предоставена услуга, отразяваща присъщите разходи, а не данъчен инструмент за финансиране на други дейности, услуги и административни разходи;

3. Разделяне на услугите и разходите по събиране и третиране на битовите отпадъци от дейностите по почистване и поддръжка на местата за обществено ползване, улично осветление и т.н.

4. Осигурява се липсващата социална справедливост и еднакво третиране на гражданите (елиминира се възможността самотни възрастни хора с недвижимо имущество в централните градски части да заплащат значително по-високи размери от многочислени домакинства, обитаващи маломерни имоти в райони с по-ниска данъчна оценка);

5. Хармонизира се действащият в Р. България режим с практиката в страните членки на ЕС;

6. Прилагане на еднаква основа за определяне размера на ТБО на територията на цялата страна и осигуряване на сравними разходи за извършване на дейности при еднакви условия;

7. Уеднаквяване режима за физически и юридически лица, в т.ч. едър, среден и дребен бизнес;

8. Реално отчитане на събраните количества битови отпадъци;

9. Елиминиране на съществени пречки за усвояване на средства от фондовете на ЕС, ефективно и ускорено изграждане на съоръжения за третиране на битови отпадъци, както и проектиране на съответните съоръжения с капацитет съответстващ на реалните потребности;

10. Създаване на условия за разделяне на отделните потоци строителни, опасни и масово разпространени отпадъци от потока на битовите отпадъци;

11. Елиминиране на възможности за дублиране на разходи за извършване на припокриващи се дейности и отпадъци (опаковки, електрическо и електронно оборудване);

12. Намаляване на възможностите за измами и свръхвисоки възнаграждения на съответните оператори, въвеждане на нови технологии, елиминиране на монополизма, икономизиране на дейностите и управлението на битовите отпадъци.

Въвеждането на предлаганите промени изисква стриктно прилагане на занемарения режим на адресна регистрация на български и чуждестранни физически лица, каквато е действащата практика в ЕС, вкл., чрез Закона за етажната собственост. Налогат се и други свързани промени в системата на местните данъци и такси, и бюджетите на общините.

Предложенията са подкрепени и от други организации на бизнеса. Заявена е готовност за сътрудничество с всички заинтересовани страни, политически партии, неправителствени организации, които биха подкрепили приемането на съответни законови промени.

Автор: Димитър Бранков, зам.-председател на БСК